

ERMƏNİ TERRORİZMİ

Yeterli siyasi və hərbi gücün olmadığı bir zamanda erməni terrorizmi, ilk başladığı dövrdən etibarən dünyanın hər yerinə səpələnmiş ermənilər üçün vahid yaşayış məkanının yaradılması naminə resursların və ərazilərin ələ keçirilməsi üçün effektiv vasitə kimi istifadə edilmişdir. İlk erməni siyasi institutları olan Armenikan (1885), Hnçak (1887) və Erməni İnqilabi Federasiyası-Daşnaksütun/EİFD (1890) terroru düşmənləri ilə mübarizə üçün zəruri vasitə və erməni etnosunun erməni Qriqorian kilsəsinin etnik-dini təriqətindən dövlətçiliyə malik monoetnik millətə çevrilməsində birləşdirici bir vasitə kimi tanımış və istifadə etmişlər.

Erməni terrorizminin ilk təzahürü 26 avqust 1896-cı ildə, EİFD-nin rəhbər üzvlərindən biri Karekin Pastırmacıyanın başçılıq etdiyi EİFD-nin 28 silahlı üzvünün İstanbuldakı Osmanlı Mərkəzi Bankını ələ keçirərək əksəriyyəti Avropa vətəndaşları olmaqla 156 mülki şəxsi girov götürməsilə özünü biruzə vermişdir. 14 saatlıq girov götürmə Avropa səfirliklərinin məsələyə qarışmasına səbəb olmuş və EİFD üçün müsbət siyasi nəticələr vermişdir. Belə ki, Pastırmacıyan Osmanlı parlamentində erməni icmasının nümayəndəsi kimi yer almışdır. Sonralar K.Pastırmacıyan Ermənistan Daşnak Respublikasının ABŞ-dakı səfiri təyin edilmişdir ki, bu da erməni millətçi maraqlarının irəliləməsində terrordan istifadənin effektivliyini açıq şəkildə biruzə vermişdir.

Erməni terrorizminin bu ilkin uğuru XIX əsrin sonu, XX əsrin əvvəllərində Hnçak və EİFD-nin üzvləri və tərəfdarları tərəfindən yüksək səviyyəli şəxslərin silsilə qətlərinə təkan vermişdir (Erməni terrorunun xronologiyası əlavə olunur).

Geniş erməni icması arasında böyük dəstək alan erməni terrorizmi qarşısına çıxan öz və digər etnik qrupların nümayəndələri də daxil olmaqla hər kəsə əsl nifrət və nifaqın təzahürünü nümayiş etdirərək yadda qalmışdır.

Bunun bariz nümunəsi 1918-ci ilin martında azərbaycanlılara qarşı törədilən amansız qətləmə olmuşdur. Azərbaycanlılar ən sevilən milli bayramı - Novruz bayramını qeyd edərkən, EİFD-nin minlərlə silahlı terrorçusu Azərbaycanın şəhər və kəndlərinə basqın etmiş və mülki əhalini misilsiz qəddarlıqla qətləmə məruz qoymuşdurlar. Həmin günlərdə 20 000 dinc azərbaycanlı həlak olmuş, 167 kənd dağıdılmış, onlardan 35-i tamamilə yerlə yeksan edilmişdir.

Bir il sonra EİFD, 1915-ci ildə Osmanlı Türkiyəsində baş vermiş hadisələrin qisasının alınması məqsədi daşıyan "Neməzis" adlı gizli əməliyyat bölməsinin əsasını qoydu. 1920-ci illərdə "Neməzis" əməliyyatı çərçivəsində bir sıra xarici ölkələrdə Türk rəsmilərinə qarşı terror aktları və qətlər həyata keçirilmişdir ki, bu da erməni terrorizminin miqyasını və coğrafiyasını faktiki olaraq bütün dünya miqyasında genişləndirmişdir.

XX əsrin ortalarında erməni terrorizmi bir müddət səngiyərək, əsasən Yaxın Şərqi və Avropanın ermənilərin məskunlaşdığı regionlarında gizli fəaliyyət göstərən erməni terror təşkilatları çərçivəsində təsisatlanmışdır. "Ermənistanın Azadlığı üçün Gizli Erməni Ordusu"-ASALA (1975), "Erməni Soyqırımı Ədalət Komandanlığı"-JCAG, "Yeni Erməni Müqaviməti"- NAR (1977) və digər ekstremist qruplara məxsus erməni terrorçuları Fransa, İsveçrə, İtaliya, ABŞ, Livan, Türkiyə, İran və Böyük Britaniyada türk məmurlarına hücum etmiş, səfirlər də daxil olmaqla, 24 türk diplomatını qətlə yetirmişlər. 1970-ci ildən 1990-cı ilədək olan dövrdə erməni terror təşkilatları 1988-ci ilin fevral ayında Birləşmiş Millətlər Təşkilatı tərəfindən terrorizmə qarşı mübarizə üzrə bir sıra beynəlxalq hüquqi aktların, o cümlədən "Mülki aviasiyaya xidmət edən hava limanlarında qanunsuz zorakılıq

aktlarının qarşısının alınması haqqında Protokol"un qəbul edilməsinə səbəb olan, 70-dən çox insanın qətlə yetirildiyi, ümumilikdə 22 ölkədə 235-dən çox terror aktı törətmişdirlər.

1980-ci illərdə Qarabağ məsələsinin ortaya çıxması ilə erməni terror təşkilatlarının fəaliyyəti Azərbaycana istiqamətləndirilmişdir. 1980-ci illərin ikinci yarısı erməni terrorçularının Azərbaycan ərazisində əsasən sənişin avtobuslarının və metro qatarlarının partlayışları ilə müşahidə olunan terror aktları ilə qeydə alınmışdır.

1991-ci ildə Ermənistan Respublikası öz müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının irəliləməsində terrora dövlət səviyyəsində bəraət qazandırmış və Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsi, həmçinin yeddi ətraf rayonun işğalı və ilhaqında terror vasitələrindən geniş istifadə etmişdir. Erməni diasporu və xüsusi təhlükəsizlik xidməti orqanlarının maliyyəsi və təchizatı ilə Livan, Suriya, İran, Rusiya, Ukrayna, Yunanıstan, Bolqarıstan, Fransa və ABŞ-da yaşayan 6000-dən çox erməni Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazilərinin hərbi işğalında fəal iştirak etmiş və bir milyondan çox azərbaycanlıni öz evlərindən didərgin etmişlər.

Ermənistanın Azərbaycan xalqına qarşı törədilmiş terror aktlarının ən dəhşətli 26 fevral 1992-ci ildə bir gecədə 613 azərbaycanlı, o cümlədən 106 qadın və 63 uşaq vəhşicəsinə qətlə yetirildiyi Xocalı şəhərində baş vermişdir. Memorial İnsan Hüquqları Mərkəzi və "Human Rights Watch" təşkilatı Xocalı soyqırımını mülki əhaliyə qarşı törədilən ən qəddar faciələrdən biri olduğunu bəyan etmişdirlər.

Xüsusi diqqəti cəlb edən məqam ondan ibarətdir ki, Ermənistanın sabiq prezidentləri Serj Sarqsyanyan və Robert Koçaryan Azərbaycan ərazilərinin işğalında iştirak edən, orada törədilən qətl və qəddarlıqlara bilavasitə rəhbərlik edən hərbi komandirləri olublar.

S.Sarqsyanyanın Britaniyalı jurnalist Tomas de Vaala müsahibəsində səsləndirdiyi aşağıdakı fikirlər erməni silahlıların dinc əhaliyə qarşı zorakılıq tətbiq etdiyində heç bir şübhə doğurmur: "Xocalıdan əvvəl azərbaycanlılar elə bildilər ki, ermənilər dinc əhaliyə əl qaldıra bilməyən insanlardır. Biz buna son qoymalı idik və biz bunu [stereotipi] sındırmağa müvəffəq olduq".

Ermənistanın azərbaycanlı mülki əhalisinə qarşı törətdiyi terror aktlarında əsasən qadınlara, uşaqlara və qocalara qarşı snayper hücumları və ya yaxınlıqdakı çaylara partlayıcı yerləşdirilmiş oyuncaqların atılması üsulları üstünlük təşkil edirdi. Cəbhə və dövlət sərhədi yaxınlığında törədilmiş erməni terror aktlarının ən son qurbanları arasında Ağdamdan 5 yaşlı oğlan, Tovuzdan 13 yaşlı qız və Füzulidən 2 yaşlı qız uşaqlarını qeyd etmək olar.

İfrat millətçilik əhval-ruhiyyəsindən doğan və "Böyük Ermənistan" yaratmaq xülyasından ruhlanan erməni terrorizmi daim ermənilərin dəyişən siyasi məqsədlərinə cavab verməyə uyğunlaşdırılmışdır. XIX əsrin sonlarında yaranmış və XX əsrin ortalarında sürətlə artan erməni terrorizmi Avropa, Asiya, Amerika və hətta Avstraliya da daxil olmaqla dörd müxtəlif qitədə baş verən 200-dən çox terror aktı ilə region ölkələri və onun hüdudlarından kənarında əsas təhlükəyə çevrilmişdir. Erməni millətçilik ruhunun hər bir kəskinləşmə mərhələsində daim terror və zorakılıqdan istifadə olunduğunu nəzərə alaraq, bu etnik terror halının həm regional, həm də beynəlxalq səviyyədə sülh, təhlükəsizlik və sabitlik naminə aradan qaldırılması üçün vaxtında zəruri tədbirlər görülməlidir.

Erməni terrorizminin xronologiyası

- 26 Avqust 1896 Osmanlı Beynəlxalq Bankına silahlı hücum nəticəsində iki nəfərin qətlə yetirilməsi, dörd nəfərin yaralanması və 156 nəfərin girov götürülməsi, İstanbul, Osmanlı İmperiyası. Erməni İnqilabi Federasiyası-Daşnaksütun/EİFD məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 1 May 1905 Batumi vilayətinin general-qubernatoru general-mayor M. Dryagine qarşı sui-qəsd, Batumi, Rusiya İmperiyası. Hnçak məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 11 May 1905 Bakı qubernatoru knyaz Mixail Nakaşidzeyə qarşı sui-qəsd, Bakı. Hnçak məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 21 İyul 1905 İstanbulda Yıldız məscidində Sultan II Əbdül-Həmidə qarşı avtomobil partlayışı vasitəsilə sui-qəsd cəhdi nəticəsində 20 nəfərin həlak olması. EİFD məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 20 Avqust 1905 Yelizavetpolun general-qubernatoru Nikolay Lutsauya qarşı sui-qəsd, Yelizavetpol, Rusiya İmperiyası. Erməni İnqilabi Federasiyası-Daşnaksütun/EİFD məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 27 Yanvar 1973 Türkiyə Respublikasının Baş konsulu Mehmet Baydar və Vitse-konsul Bahadır Demir fərdi terrorist Karekin Yanikyan tərəfindən sui-qəsd, Los-Anceles, ABŞ.
- 22 Oktyabr 1975 Türkiyənin Avstriyadakı səfiri Daniş Tunalıgile qarşı sui-qəsd, Vyana, Avstriya. Ermənistanın Azadlığı üçün Gizli Erməni Ordusu (ASALA) və Erməni Soyqırımı Ədalət Komandanlığı (JCAG) məsuliyyəti öz üzərinə götürüblər.
- 24 Oktyabr 1975 Türkiyənin Fransadakı səfiri İsmayıl Erezə qarşı sui-qəsd, Paris. ASALA və JCAG məsuliyyəti öz üzərinə götürüblər.
- 16 Fevral 1976 Türkiyə Respublikasının Livandakı səfirliyinin birinci katibi Oktar Ciritə qarşı sui-qəsd, Beyrut. ASALA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 17 May 1976 Türkiyə Respublikasının Almaniyanın Frankfurt, Köln və Essen şəhərlərindəki baş konsulluqlarında partlayış. ASALA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 28 May 1976 Türkiyə Garanti Bankının İsveçrə filialında və Türkiyənin İsveçrədə əmək məsələləri üzrə attaşesinin ofisində partlayışlar, Sürix. JCAG məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 8 Yanvar 1977 Moskvada metro qatarında partlayış nəticəsində 7 nəfərin həlak olması və 37 nəfərin yaralanması. Ermənistanın Milli Birləşmiş Partiyası (NUPA) məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 29 May 1977 İstanbulun Yeşilköy hava limanında baş verən partlayış nəticəsində 5 nəfərin həlak olması və 42 nəfərin yaralanması. ASALA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 9 İyun 1977 Müqəddəs Pavel kilsəsində Türkiyənin Vatikandakı səfiri Taha Carıma qarşı sui-qəsd. JCAG məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 2 İyun 1978 Türkiyənin İspaniyadakı səfiri Zəki Kuneralpa qarşı sui-qəsd cəhdi nəticəsində səfirin həyat yoldaşı Necla, qardaşı və sabiq səfir Bəşir Balcioğlunun öldürülməsi, Madrid. ASALA və JCAG məsuliyyəti öz üzərinə götürüblər.
- 12 Oktyabr 1979 Türkiyənin Niderlanddakı səfiri Əhməd Benlerin oğluna qarşı sui-qəsd, Haaqa. JCAG məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 22 Dekabr 1979 Türkiyənin Parisdəki turizm üzrə attaşesi Yılmaz Çolpana qarşı sui-qəsd. JCAG məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 31 İyul 1980 Silahlı hücum nəticəsində Türkiyə Respublikasının Afinadakı səfirliyinin İnzibati attaşesi Qalib Özmenin və onun on dörd yaşlı qızının həlak olması, həmçinin həyat yoldaşı və oğlu yaralanması. ASALA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 26 Sentyabr 1980 Türkiyə Respublikasının Fransadakı səfirliyinin mətbuat attaşesi Səlcuk Bakkalbaşına qarşı sui-qəsd, Paris. ASALA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 17 Dekabr 1980 Türkiyənin Avstraliyadakı Baş konsulu Şarık Arıyaka və təhlükəsizlik məsələləri üzrə attaşe Engin Sevrə qarşı sui-qəsd, Sidney. JCAG məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 9 İyun 1981 Türkiyənin Cenevrədəki konsulluğunun katibi Mehmet Savaş Yerquza qarşı sui-qəsd. ASALA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 15 Sentyabr 1981 "Türk Hava Yolları" aviaşirkətinin ofisi qarşısında partlayış, Kopenhagen, Danimarka. ASALA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.

- 28 Yanvar 1982 Türkiyənin Los-Ancelesdəki baş konsulu Kamal Arıkana qarşı sui-qəsd. JCAG məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 4 May 1982 Türkiyənin Bostondakı fəxri baş konsulu Orxan Gündüzə qarşı sui-qəsd. JCAG məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 7 İyun 1982 Türkiyə Respublikasının Portuqaliyadakı səfirliyinin İnzibati attaşesi Ərkut Akbay və onun həyat yoldaşına qarşı sui-qəsd, Lissabon. JCAG məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 7 Avqust 1982 Esenboğa hava limanında girov götürmə əməliyyatı nəticəsində 10 nəfərin həlak olması və 82 nəfərin yaralanması, Ankara. ASALA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 27 Avqust 1982 Türkiyə Respublikasının Kanadadakı səfirliyinin hərbi attaşesi Polkovnik Atilla Altıkata qarşı sui-qəsd, Ottava. JCAG məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 9 Sentyabr 1982 Türkiyə Respublikasının Bolqarıstandakı Baş Konsulluğunun İnzibati attaşesi Bora Süelkana qarşı sui-qəsd, Burqaza. JCAG məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 9 Mart 1983 Türkiyənin Yuqoslaviyadakı səfiri Qalip Balkara qarşı sui-qəsd, Belqrad. JCAG məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 14 İyul 1983 Türkiyə Respublikasının Belçikadakı səfirliyinin İnzibati attaşesi Dursun Aksoya qarşı sui-qəsd, Brüssel. ASALA, JCAG və Erməni İnqilabi Ordusu (ARA) məsuliyyəti öz üzərinə götürüblər.
- 15 İyul 1983 Orli hava limanındakı "Türk Hava Yolları"nın ofisində partlayış nəticəsində 8 nəfərin həlak olması və 55 nəfərin yaralanması, Paris. ASALA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 27 İyul 1983 Türkiyə Respublikasının Portuqaliyadakı səfirliyinin müvəqqəti işlər vəkili Yurtsev Mihçioğlunun ailəsinin oğurlanması və nəticədə onun həyat yoldaşı və cangüdəninin öldürülməsi, oğlunun yaralanması, Lissabon. ARA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 1 Oktyabr 1983 Fransanın Marsel şəhərində keçirilən Beynəlxalq Ticarət Yarmarkasında partlayış nəticəsində 1 nəfərin həlak olması və 26 nəfərin yaralanması. ASALA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 28 Aprel 1984 Türkiyə Respublikasının İrandakı səfirliyinin katibi Şadiye Yöndərə qarşı sui-qəsd cəhdi nəticəsində onun həyat yoldaşının öldürülməsi, Tehran. ASALA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 20 İyun 1984 Türkiyə Respublikasının Avstriyadakı səfirliyinin əmək və sosial məsələlər üzrə müşavirinin köməkçisi Ərdoğan Özenin öldürülməsi və 5 nəfərin yaralanması, Vyana. ARA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 8 Sentyabr 1984 Fərdi terrorist Gehrikh Vartanot tərəfindən bomba partlayışı nəticəsində 1 nəfərin həlak olması və 6 nəfərin yaralanması, Bakı, Azərbaycan.
- 19 Noyabr 1984 Birləşmiş Millətlər Təşkilatının sosial inkişaf və humanitar məsələlər Mərkəzinin direktor müavini Ənvər Ergünə qarşı sui-qəsd, Vyana, Avstriya. ARA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 23 Noyabr 1986 Türkiyə Respublikasının Melburndakı Baş konsulluğunun binası qarşısında partlayış nəticəsində bir nəfərin həlak olması və digər nəfərin yaralanması, Avstraliya. ASALA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 12 Dekabr 1988 Xankəndi, Azərbaycanda sərnişin təyyarəsinin vurulması nəticəsində iki ekipaj üzvünün həlak olması. "Dağlıq Qarabağın Müdafiə Ordusu" (NKDA) məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 16 Sentyabr 1989 Tbilisi-Bakı sərnişin avtobusunun partladılması nəticəsində 5 nəfərin həlak olması və 25 nəfərin yaralanması. NKDA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 13 Fevral 1990 Şuşada sərnişin avtobusunun partladılması nəticəsində 16 azərbaycanlının həlak olması. NKDA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 11 İyul 1990 Sərnişin avtobusuna hücum nəticəsində 8 nəfərin həlak olması və 23 nəfərin yaralanması, Əskəran, Azərbaycan. NKDA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 10 Avqust 1990 Sərnişin avtobusunun partladılması nəticəsində 17 nəfərin həlak olması və 16 nəfərin yaralanması, Xanlar, Azərbaycan. NKDA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 10 Avqust 1990 Tbilisi-Ağdam sərnişin avtobusunun partladılması nəticəsində 20 nəfərin həlak olması və 30 nəfərin yaralanması. NKDA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 30 Noyabr 1990 Şuşadan Xankəndiyə Azərbaycan Daxili İşlər Nazirliyinin əməkdaşlarını daşıyan sərnişin avtobusunun partladılması nəticəsində 2 nəfərin yaralanması, Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsi. NKDA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 14 Mart 1991 Sərnişin avtobusunun partladılması nəticəsində 3 nəfərin həlak olması və 4 nəfərin yaralanması,

- Ağdam şəhəri. NKDA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 30 May 1991 Moskva-Bakı sənişin qatarının partladılması nəticəsində 11 nəfərin həlak olması və 22 nəfərin yaralanması. NKDA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 31 İyun 1991 Moskva-Bakı sənişin qatarının partladılması nəticəsində 16 nəfərin həlak olması və 20 nəfərin yaralanması. NKDA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 8 Sentyabr 1991 Sənişin avtobusunun partladılması nəticəsində 16 nəfərin həlak olması və 20 nəfərin yaralanması, Ağdam. NKDA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 7 Oktyabr 1991 Türkiyənin mətbuat ataşesi Çətin Görgüya qarşı sui-qəsd, Afina, Yunanıstan. ASALA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 20 Noyabr 1991 Yüksək səviyyəli sülhməramlı missiya üzvlərini daşıyan sənişin vertolyotunun vurulması nəticəsində 22 nəfərin həlak olması, Xocavənd rayonu NKDA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 8 Yanvar 1992 Krasnovodsk-Bakı Dəniz bərəsinin partladılması nəticəsində 25 nəfərin həlak olması və 88 nəfərin yaralanması.
- 28 Yanvar 1992 Azərbaycanda sənişin vertolyotunun vurulması nəticəsində 44 nəfərin həlak olması, Şuşa. NKDA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 28 Fevral 1993 Kislovodsk-Bakı sənişin qatarının partladılması nəticəsində 11 nəfərin həlak olması və 8 nəfərin yaralanması. NKDA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 11 Dekabr 1993 Türkiyə Respublikasının İrandakı səfirliyinin İnzibati ataşesi Çağlar Yücelə qarşı sui-qəsd. ASALA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 1 Fevral 1994 Bakıda sənişin qatarı partladılması nəticəsində 3 nəfərin həlak olması və 20 nəfərin yaralanması.
- 13 Aprel 1994 Moskva-Bakı sənişin qatarının partladılması nəticəsində 3 nəfərin həlak olması və 3 digər nəfərin yaralanması. NKDA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 3 İyul 1994 Bakı Metropoliteninin qatarının partladılması nəticəsində 13 nəfərin həlak olması və 42 nəfərin yaralanması. NKDA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 7 İyul 1994 Türkiyə Respublikasının Yunanıstandakı səfirliyinin müşaviri Haluk Sipahiogluna qarşı sui-qəsd, Afina. ASALA məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 27 Oktyabr 1999 Ermənistan Respublikasının Milli Məclisində terror aktı nəticəsində spiker Karen Dəmirçyan, baş nazir Vazgen Sarkisyan, vitse-spikerlər Ruben Miroyan və Yuri Baxşyan, operativ məsələlər üzrə nazir Leonard Petrosyan, həmçinin deputatlar Armenak Armenakyan, Henrik Abramyan və Mikael Kotanyanın həlak olması, Yerevan. ARFD məsuliyyəti öz üzərinə götürüb.
- 8 Mart 2011 Azərbaycanın Ağdam rayonuna atəş açılması nəticəsində 9 yaşlı Azərbaycanlı uşağın həlak olması.
- 14 İyul 2011 Ermənistandan Azərbaycana axan çaya partlayıcı daşıyan oyuncağın atılması nəticəsində 13 yaşlı azərbaycanlı qızın həlak olması və onun 32 yaşlı anasının ağır yaralanması, Tovuz rayonu.
- 4 İyul 2017 Dinc sakinlərin atəşə tutulması nəticəsində 2 yaşlı azərbaycanlı qızın həlak olması və onun 51 yaşlı nənəsi və digər bir 52 yaşlı qadının yaralanması, Füzuli rayonu.